

Helsingfors/Mariehamn 21.11.2025

Nr 41/25

Hänvisning Justitieministeriets skrivelse
20.10.2025, VN/28419/2025.

Till Justitieministeriet

Ärende Justitieministeriet har i skrivelse 20.10.2025 begärt Ålandsdelegationens utlåtande över ett utkast till en överenskommelseförordning om skötseln på Åland av vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter avseende behörighetskrav och yrkesutövning för yrkesutbildade personer inom socialvården. Republikens presidents förordning är avsedd att träda i kraft den 1 januari 2026. Social- och hälsovårdsministeriet samt Tillstånd- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) har lämnat utlåtanden över utkastet. Ålands landskapsregering har samtyckt till överenskommelseförordningen.

Överenskommelseförordningens innehåll

Överenskommelseförordningens tillämpningsområde anges i dess 1 §. Vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter som enligt landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (Ålands författningssamling 2020:24) ankommer på Ålands landskapsregering överförs till Tillstånds- och tillsynsverket i enlighet med vad som anges i denna förordning.

Enligt förordningens 2 § ska Tillstånds- och tillsynsverket

- 1) i enlighet med 2 kap. i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården och bestämmelserna i landskapsförordningen om yrkesutbildade personer inom socialvården (Ålands författningssamling 2020:25) handlägga ärenden som gäller legitimering och erkännande av yrkeskvalifikationer,

- 2) i enlighet med 16 § i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården föra ett centralregister över yrkesutbildade personer inom socialvården samt svara för utförandet av den personuppgiftsansvariges uppgifter,
- 3) i enlighet med 3 kap. i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården vara behörig myndighet i ärenden som avser att på en yrkesutbildad persons egen begäran begränsa eller frånta rätt att utöva yrke eller frånta rätt att använda yrkesbeteckning och ärenden som avser återställande av rätt att utöva yrke eller använda yrkesbeteckning.

Enligt förordningens 3 § ska Tillstånds- och tillsynsverket på Åland utöva tillsyn i ärenden som kan leda till en påföljd enligt 20 § 2 mom. eller 25 § i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården. Tillstånds- och tillsynsverket ska även utöva tillsyn i principiellt viktiga och vittsyftande ärenden som kan förutsätta en påföljd enligt 20 § 3 mom. i den landskapslagen och beträffande ärenden som Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är jävigt att behandla.

Tillstånds- och tillsynsverket är behörig myndighet enligt 3 kap. i landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården i fråga om utredning av yrkesutövningens ändamålsenlighet, bestämmande av påföljder vid oförmögenhet att utöva yrke och bestämmande av påföljder vid brott i samband med yrkesutövningen samt i fråga om temporära säkerhetsåtgärder.

Beträffande fördelningen av kostnaderna för skötseln av de uppgifter som avses i 2 § och 3 § anges i förordningens 4 § att dessa betalas enligt vad Ålands landskapsregering och riksmyndigheten avtalar.

I förordningens 5 § föreskrivs om ikraftträdandet. Genom förordningen upphävs republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter avseende behörighetskrav och yrkesutövning för yrkesutbildade personer inom socialvården (FFS 655/2020).

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselagen för Åland tillkommer lagstiftningsbehörigheten landskapet gällande socialvården. Lagstiftningsbehörigheten i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, landskapets tjänstemän, tjänstekollektivavtal för landskapets anställda, disciplinär bestraffning av landskapets tjänstemän, arbetspensionsskydd för landskapets anställda och för förtroendevalda inom landskapsförvaltningen samt för rektorer, lärare och timlärare vid grundskolor i landskapet tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 2 och 2a punkterna i självstyrelselagen.

Enligt självstyrelselagens 18 § 4 punkt har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda och disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare.

Jämlikt 27 § 21 punkten i självstyrelselagen hör arbetsrätt med undantag av tjänstekollektivavtal för landskapets och kommunernas anställda till rikets behörighet. Till rikets behörighet har i 29 § 1 mom. 6 punkten i självstyrelselagen hänförts arbetsavtal och samarbete inom företag. Av uppdelningen av behörigheten framgår att landskapets lagstiftningsbehörighet innefattar befogenhet att bestämma om landskapets tjänsteinnehavares rättigheter samt om deras anställningsvillkor.

Lagstiftningsbehörigheten är delad mellan landskapet och riket när det gäller regleringen av behörigheten att vara verksam inom olika yrken. Beroende på behörighetsfördelningen finns det vissa reglerade yrken som utövas i landskapet med stöd av rikets lagstiftning, medan andra reglerade yrken bestäms i landskapslagstiftningen. Med begreppet reglerat yrke avses en eller flera former av yrkesverksamhet där det genom landskapslag direkt eller indirekt krävs bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av verksamheten eller någon form av denna.

Ålandsdelegationen konstaterar att det rör sig om en teknisk uppdatering av republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter avseende behörighetskrav och yrkesutövning för yrkesutbildade personer inom socialvården (FFS 655/2020) (se även ÅD 32/20).

Uppdateringen föranleds av lagstiftning om en reform av statens regionförvaltning, genom vilken det inrättas ett nytt riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverk. Lagen om Tillstånds- och tillsynsverket (FFS 530/2025) träder i kraft den 1 januari 2026. Genom den lagen upphävs lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (FFS 669/2008). Hos Tillstånds- och tillsynsverket samlas alla uppgifter som för närvarande sköts av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, inklusive tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter som gäller yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården.

Med anledning av reformen behöver den gällande överenskommelseförordningen upphävas och ersättas med en ny förordning där inrättandet av det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket har beaktats. Den föreslagna förordningen innebär inte någon förändring i sak. Förslaget till förordning ger inte upphov till några nya kostnader för staten eller landskapet.

Ålandsdelegationens slutsats

Ålandsdelegationen ser inte hinder för att förslaget till överenskommelseförordning i föreliggande form sätts i kraft.

Närvarande Ordföranden Holm-Johansson, ledamöterna Dahlén, Leino-Sandberg, Siitari och Åkerblom.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Marine Holm-Johansson
ordförande

Sören Silverström
sekreterare